

**Han-Woo CHOI, Türkçe, Korece, Moğolca ve Mançu-
Tunguzcanın Karşılaştırılmalı Ses ve Biçim Bilgisi,
Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2010, 314s.,
ISBN 978-975-16-2244-0**

Hasan Sevban Kapdan*

Altay dilleri araştırmaları, Türkiye Türklük bilimi için olduğu kadar Dünya Türklük bilimi için de çok eski sayılmaz. Dünyada yaklaşık üç asır önce başlayan Altay dilleri üzerine araştırmalar kademeli olarak değişik aşamalardan geçerek günümüze kadar devam ede gelmiştir. Bu gelişim sürecinde farklı Türkologlar tarafından farklı sınıflandırmalarda kendini gösteren Altay dillerine üye diller ya da Altay dili üyesi diye tanımlayabileceğimiz bu farazi Altay dili lehçeleri, kimi zaman Türk dili, Moğolca ve Mançu-Tunguzca ile sınırlandırılırken kimi zaman da Korece ve Japoncanın da mezkur dillere katılmasıyla geniş tutulmuştur.

Türk Dil Kurumu yayınları arasında 2010 yılında çıkan incelemekte olduğumuz bu çalışma, Altay dillerinin karşılaştırılmalı gramerini inceleyen önemli çalışmalardandır. Daha önce Han-Woo Choi tarafından gerçekleştirilen bu çalışma, genel yapı olarak yazarın 1985 yılında hazırlamış olduğu “Türkçe ile Korecenin Karşılaştırılmalı Fonolojisi” adlı yüksek lisans tezi ile 1989 yılında hazırladığı “Türkçe ile Korecenin Karşılaştırılmalı Morfolojisi” adlı doktora tezinin bir araya getirilmesinden oluşmaktadır. Ayrıca araştırmacının ses bilgisi ve biçim bilgisi olmak üzere iki ana bölümden oluşan bu çalışması, akademisyen arkadaşları Süer Eker ve Emine Yılmaz tarafından içerik, dil ve üslup açısından bazı güncelleme, düzenleme ve düzeltmelere tabi tutulmuştur. Bu müdahale ve katkıların gerekçeleri yine çalışmanın “sunuş” bölümünde “kitabın yazarının uzun süre önce Kore’ye dönmüş bulunması ve alan dışı faaliyetlere odaklanmış olması” olarak belirtilmiştir.

Eser, Altay dilleri (Türkçe-Korece-Moğolca-Mançu-Tunguzca)nin karşılaştırılmalı ses bilgisi ve karşılaştırılmalı biçim bilgisi olarak iki ana bölümden oluşmakta olup, “sunuş” bölümü Süer Eker ve Emine Yılmaz ikilisi tarafından hazırlanmıştır. “Sunuş” bölümünde çalışmanın Altayistik araştırmaları açısından önemi vurgulanırken kitabın bu alanda araştırma yapacak akademisyenler için kaynak kitap olmaya aday olduğu dile getirilmiştir. Ayrıca eserde yapılan

* Öğretim Görevlisi, Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Fakültesi

güncellemeler de bu bölümde hatırlatılmıştır.

Birinci kitabın ön söz bölümünde yazar, Altayistik alanında sadece Türkçe ile Koreceyi karşılaştıran bağımsız bir ses bilgisi çalışmasının bugüne kadar yapılmadığını belirtir. Yaptığı çalışmanın, bu sahadaki boşluğu bir nebze de olsa kapatması dileğinde bulunur. Korece ile Türkçe arasındaki ses denklikleri için başvurduğu dil dönemlerini ve malzemeyi dile getirirken mümkün olduğu ölçüde söz konusu örneklerin Moğolca ve Mançu-Tunguzca karşılıklarını vermeye çalıştığını söyler.

“Kısaltmalar” bölümünün ilk bölümünde yerli ve yabancı dergi ve kitap kısaltmaları göze çarpar. Kısaltmaların ikinci bölümünde ise karşılaştırmalı çalışmada malzeme ve örnekleri kullanılan dil ve lehçe adlarının kısaltmaları yer alır.

Karşılaştırmalı Ses Bilgisi bölümünün “giriş”inde ilk olarak “Altay Dilleri Araştırmalarının Tarihçesi” anlatılır. Bu bölümde, Altay Dilleri Araştırmaları, Altay Dillerinde Önemli Ses Değişiklikleri ve Korece ile Altay Dillerinin Akrabalığı sorunu ele alınır. (Altay Dilleri araştırmalarının ilk defa ne zaman ve kim tarafında başlatıldığı ve zamanla hangi Türkologlarca devam ettirilip geliştirildiği bu bölümde ele alınır.) Daha sonra “Türkçe ile Korece Hakkında Tarihsel Bilgiler”le devam eden “giriş”te, “Türkçenin Tarihi Gelişmesi” ve “Çağdaş Türk Dillerinin Tasnifi”, “Eski ve Orta Korecenin Tarihi Gelişmesi” konuları hakkında bilgiler verilir.

“Karşılaştırmalı Ses Bilgisi Ana Türkçe ve Ana Korecenin Ses Sistemleri” bölümünde “Türkçenin Ses Sistemi” konusu işlenir ve bu kısımda Türkçenin ünlü ve ünsüz sistemleri anlatılır. Ardından “Korecenin Ses Sistemi” ele alınarak bu dilin de ünlü ve ünsüz sistemi açıklanır.

Birinci kitabın ikinci bölümü “Türkçe ile Korece arasında Ses Denklikleri”ne ayrılmıştır. Bu bölümde kelime başı, kelime içi ve kelime sonundaki ünsüzlerin Korece ve Türk dillerindeki denklikleri verilirken mümkün olduğu ölçüde Moğolca ve Mançu-Tunguzcadaki biçimleri de verilmeye çalışılır. Daha sonra ilk hece ünlüleri ile ilk hece dışındaki ünlülerin ses denklikleri ele alınır.

Karşılaştırmalı Ses Bilgisinin sonuç bölümünü yazar, Ana Altayca, Ana Türkçe ve Ana Korece ünsüzlerinin söz başında, söz içinde ve söz sonundaki denklikleri ile hece başı ve ilk hece dışındaki ünlü denkliklerini şematik olarak verir ve bu tabloya göre saptamalarını maddeler.

“Karşılaştırmalı Ses Bilgisi” bölümü sonundaki “kaynakça”da, özellikle fonetik çalışmalarıyla öne çıkan çok sayıda yerli ve yabancı Türkologun eserini görebilmekteyiz. “Kaynakça”da ayrıca Koreli dilbilimcilere ait Korece dil çalışmaları göze çarpmaktadır.

Eserin ikinci kitabı “Karşılaştırmalı Biçim Bilgisi” bölümü de bir önsözle başlar. “Şimdiye kadar bu konu ile ilgili olarak ortaya atılan çalışmaların hemen hepsinin G. Ramstedt’ten ilham aldığı”nı dile getiren Choi, “bugüne kadar Türkçe ile Korecenin karşılaştırmalı biçim bilgisi üzerine, dilbilimsel ölçütlere dayanan, sağlıklı biçimbilimsel denklıklar veya bununla ilgili yeni görüşler ileri sürülmüş olmadığı”nı belirtir. Bugüne kadar Korece ile Türkçe arasındaki toplam 92 biçim bilgisel denkliğin 58 tanesinin yeni olup yazara ait olduğu açıklanır. Ayrıca yazar, bazı Türkologlarca “Korecenin Altay dilleri ailesi içinde değerlendirilmek istenmemesini, Korecenin gerçekten Altay dillerinden uzaklığına değil, bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların azlığı”na bağlar. “Korecenin Moğolca ya da Mançu-Tunguzca ile Türkçeye olduğu kadar yakın bir akrabalığının olmadığı” gerçekliğinden başka, “Hint-Avrupa dilleri araştırmaları için geliştirilen başarılı bir metot gibi Altay dillerine ait uygun bir çalışma metodunun yeterli derecede geliştirilememesi” ve “konuyu çözüme kavuşturmak için elde yeterli dilbilimsel malzemenin bulunmaması” gibi nedenlerin Koreceyi Altay dillerine bağlamada zorlaştırıcı nedenler olarak ortaya çıktığı gerçeği üzerinde durur. Bütün bu gerçeklerin yanında Choi, bu çalışmanın kendisini getirdiği noktayı şu şekilde özetler: Korece ile en yakın akrabalığı bulunan dil Türkçedir.

Karşılaştırmalı Biçim Bilgisi “giriş” bölümünde de Karşılaştırmalı Ses Bilgisi bölümündekine benzer bir metot izlenir. “Kısaltmalar” bölümünden sonra “giriş” bölümünü sırasıyla “Altay Dillerinin Karşılaştırmalı Biçim Bilgisi Üzerine Yapılan Çalışmalar”, “Türk Dillerinin Karşılaştırmalı Biçim Bilgisi Üzerine Yapılan Çalışmalar” ve “Kore Dili Üzerine Yapılan Gramer Çalışmaları” izler.

“Türkçe ile Korecenin Karşılaştırmalı Biçim Bilgisi” bölümünde, Ses Bilgisi bölümündeki gibi Moğolca ve Mançu-Tunguzcadan da örnekler getirilmek suretiyle Korece ve Türk dilleri karşılaştırmaları olarak gerçekleştirilir. Yapım ekleri, çekim ekleri ve fiil çekim eklerinin bahsedilen diller arasındaki biçim bilgisel karşılaştırması yapılır.

Karşılaştırmalı Biçim Bilgisi “sonuç” bölümünde yazar, araştırması neticesinde ulaştığı sonuçları 11 madde halinde sıralar: Korece ile Türkçe arasındaki biçim bilgisel denklıkların dağılımında en fazla denkliği görülen ek, “fiilden isim yapma eki”dir. Toplam denklik sayısı ise 92’dir. Daha önce Ramstedt’in tespit ettiği ve bu çalışmada kendisinin bulduğu bütün bu biçim bilgisel denklıklar yine bu “sonuç” bölümünde sıralanır. Ayrıca, Türkçe, Korece, Moğolca veya Mançu-Tunguzca verilerin bulunduğu üçlü veya dörtlü denklıkları, Türkçe ve Korece dışındaki Altay dillerinde denkliği bulunmayan biçim bilgisel öğeleri bu bölümde bulmak mümkündür. Bu çalışmanın verileri ışığında yazar, Altay dil birliği ile ilgili bir de şema vermektedir. Bu şemaya göre Altay dil birliğinden çıkan üç alt ana dil birliği şöyle oluşmuştur: Çuvaş-Türk

Birliği, Proto Kore Dili ve Mançu-Tunguz-Moğol Birliği. “Sonuç” bölümünün İngilizcesi “Abstract” da bu bölümde yer almaktadır.

Son olarak, çalışma üç bölümden oluşan zengin bir “kaynakça” ile biter. “Kaynakça”da Altay dillerinin karşılaştırmalı biçim bilgisi üzerine yapılan çalışmalar, Türk dillerinin karşılaştırmalı biçim bilgisi üzerine yapılan çalışmalar ve Kore dili grameri üzerine yapılan çalışmalar gruplandırılarak verilmiştir. Kore dili grameri üzerine yapılan çalışmalar da kendi içinde bir sınıflandırmaya tabi tutulmuş olup üç bölüm halindedir: Yabancı araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalar, Koreli araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalar ve diğer konular.

Çalışmanın konusu, Türkçe, Moğolca, Mançu-Tunguzca ve Korecenin fonolojik ve morfolojik karşılaştırması olmasına rağmen, esas olarak Türkçe ve Korecenin karşılaştırılması çerçevesinde gerçekleşmiştir. Moğol ve Mançu-Tunguz dillerine ait örnek malzemenin karşılaştırmaya sonradan, şartların el verdiği ölçüde eklenmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Eserin içeriğinin yaklaşık yirmi beş yıl önce yapılan akademik çalışmalara dayanıyor olması, sonrasında elden geçirilip günümüze uyarlanması gayretlerine rağmen, birtakım küçük eksiklikleri ortadan kaldıramamış gözükmektedir. Kitapta sayfa numaralarının, ilk bölümün (kitabın) başından ikinci bölümün (kitabın) sonuna kadar kesintisiz verilmiş olması, kitabı incelemek için eline alan araştırmacıya veya okura kullanım kolaylığı sağlamasına rağmen çalışmanın iki ana bölüm olarak tek kitap halinde basılması yerine, iki farklı müstakil kitap olarak basılmasının daha güzel bir fikir olacağı kanısındayız. Çünkü eseri oluşturan her iki ana bölümün, yani fonoloji ve morfoloji bölümlerinin önsöz, kısaltmalar, giriş, sonuç ve kaynakça bölümleri ayrı ayrıdır. Bu durum bize tek bir kitapla değil, iki ayrı kitapla karşı karşıya olduğumuz hissini vermektedir. Ayrıca çalışmada “kaynakça” bölümünde bazı önemli eserlerin unutulmuş olduğu görülmektedir. Mesela, Türkiye Altayistlerinden Osman Nedim Tuna’nın 1983 yılında Türk Dünyası El Kitabı’nda da yayımlanan “Altay Dilleri Teorisi” adlı 87 adet dipnotlu o değerli ve kuşatıcı çalışmasının, çalışmanın icrası sürecinde yararlanılmayıp “kaynakça”ya dahil edilmemesi herhalde bir ‘unutma ya da gözden kaçırma’ olarak değerlendirilmelidir. Son olarak, bu çalışmada Altay dillerinin karşılaştırmalı ses ve biçim bilgisi olarak tanıtılıyor olmasına rağmen, Japoncanın beş üyeden oluşan Altay dilleri ailesi dışında bırakılıp karşılaştırmaya dahil edil(e)memesi de tatmin edici şekilde bu çalışmada anlatılmıyordu, diye düşünüyoruz.

Genel çizgileriyle tanıtmaya çalıştığımız bu eser, genel anlamda Türklük dünyası araştırmacıları ve araştırmacıları, özel anlamda Altay dilleri araştırma ve araştırmacıları için önemli bir kaynak kitap olmaya adaydır. Maalesef dünyada ve özellikle Türkiye’de Altay dilleri ve Altay dilleri kuramı üzerine yapılan çalışmaların yetersizliği ortadadır. Ülkemizde Korece bilen Türklük bilimi ve

Altayistik üzerinde çalışan akademisyenlerin olmayışı üzüntü vericidir. İşte bu noktada, bu değerli çalışmanın önemi kendini göstermektedir ve eser, bu satırların sahibini olduğu kadar, diğer genç akademisyen adaylarını da Korece başta olmak üzere diğer Altay dillerini öğrenerek Altayistik alanında çalışmaya itecek niteliktedir.

Sahasında bir ilk olma özelliğindeki bu çalışmayı, Türk Dil Kurumu yayımları arasında yayımlanmasına izin vermek suretiyle Türklük bilimine ve Altay dilleri bilimine kazandıran Koreli akademisyen Han-Woo Choi'ye teşekkürü bir borç biliriz. Türklük bilimi dünyası emektarları, kendilerinden bir an önce karşılaştırmalı Altayistik çalışmalarına tekrar dönüp yeni araştırmalara imza atmasını beklemektedir.